

فصل ۱

کلیات

برنامه درسی رشته صنایع دستی - فرش دارای رویکردی شایستگی محور است. کیفیت شناخته شده از یک شخص در محیط کار را شایستگی می گویند. شایستگی در حرفه، شغل، وظیفه، تکلیف کاری و مراحل کار حتی در جزئی ترین مورد آن قابل تعریف و سطح بندی است. به عبارت دیگر شایستگی به مجموعه و سطحی از مهارت های شغلی، مهارت های عمومی، دانش، نگرش، باور و ایمان گفته می شود. به طور کلی شایستگی، مهارت انجام دادن خوب و مناسب یک کار یا وظیفه را شایستگی می گویند. شایستگی به ۴ عامل بستگی دارد که شامل:

۱- دانش^۱

توانایی های ذهنی - عقلانی از قبیل کسب دانش، رشد مهارت های ذهنی و قدرت تجزیه تحلیل می باشد.

۲- مهارت^۲

توانایی کاربرد دانش و دانش فنی برای انجام تکالیف شغلی و حل مسئله که می تواند به صورت فیزیکی و روان حرکتی مانند کاربرد ابزار یا شناختی مانند مهارت حل مسئله یا مهارت تفکر خلاق باشد. همچنین به توانایی عضلات و ایجاد هماهنگی بین آنها و یا به عبارتی هماهنگی بین اعمال روانی، حرکتی نیز گفته می شود هر چند از سطوح بالای حوزه شناختی نیز به عنوان مهارت نام برده شده است.

۳- سطح مهارت^۳

میزان مهارتی است که فرد در حرفه یا شغل کسب می کند و در جایگاه شغلی مربوطه قرار می گیرد. در نظام طبقه بندی حرفه ها در استاندارد ISCO ۲۰۰۸ برای حرفه ها چهار سطح مهارت و در سطح ملی هفت سطح مهارت به شرح مندرج در جدول وجود دارد:

۱- knowledge

۲- skill

۳- skill level

جدول مقایسه سطوح مهارتی نظام طبقه‌بندی حرفه‌های ملی با ISCO ۲۰۰۸

ایسکو ۲۰۰۸		ملی ایران	
عنوان	سطح مهارتی	عنوان	سطح مهارتی
متخصص	۴	دکترا	۷
		کارشناس ارشد	۶
		کارشناس	۵
تکنسین	۳	تکنسین ارشد	۴
		تکنسین	۳
کارگر ماهر	۲	کمک تکنسین	۲
		کارگر ماهر	۱
کارگر ساده	۱	کارگر ساده	۰

۴- نگرش^۱

نگرش به توانایی‌هایی گفته می‌شود که به جنبه احساسی و عاطفی، ارزشی و علاقه مربوط می‌شود. مشارکت فعال توأم با علاقه و انگیزه مثالی از این نوع توانایی است. نگرش در واقع نوعی مهارت ذهنی ناشی از عمل نیز هست.

شایستگی‌ها

۱ شایستگی‌های غیرفنی

۲ شایستگی‌های فنی

۳ شایستگی‌های عمومی

۱- شایستگی‌های غیرفنی^۲

به مهارت‌های بسیار ضروری برای محیط کار و زندگی، برای استخدام و توسعه شغلی در اجتماع و زندگی در راستای موفقیت در یادگیری و حل مسائل و مشکلات گفته می‌شود. این مهارت با سطوح عملکردی مختلف آموزش داده می‌شود و برای موفقیت در دامنه وسیعی از فعالیت‌ها در آموزش، تربیت فنی، کار و زندگی نیاز است.

۱- Attitude

۲- nontechnical competency

شایستگی‌های غیرفنی در درس نصب‌دار، چله‌ریزی و بافت قالی عبارت‌اند از:

- ۱ مسئولیت‌پذیری
 ۲ مدیریت مواد و تجهیزات
 ۳ مدیریت زمان
 ۴ نقش در تیم
 ۵ درستکاری و کسب حلال
 ۶ شرکت در اجتماعات و فعالیت‌ها

نام شایستگی غیرفنی	سطح	شرح
مسئولیت‌پذیری	۱	حضور منظم - به نمایش گذاشتن و اثبات حضور به موقع و وقت‌شناسی انجام وظایف و کارهای محوله - پیروی از قوانین (خط مشی) - مراحل نمایش و به‌کارگیری سطح خوبی از تمرکز ذهنی - داوطلب شدن برای فعالیت‌های جدید و خاص - انجام صحیح کارها با حداقل نظارت - توجه به جزئیات کار - به نمایش گذاشتن اشتیاق، خوش بینی، ابتکار - مفهوم وجدان کاری
	۲	کنترل و پایش استانداردهای عملکردی پیگیری وظایف محوله - ابراز تعهد به سازمان متنوع - به نمایش گذاشتن تلاش و پشتکار قابل توجه - اطمینان از کیفیت کار انجام شده - وجدان کاری
	۳	قضاوت و ارزشیابی در مورد مسئولیت‌پذیری خود و دیگران

نام شایستگی غیرفنی	سطح	شرح
مدیریت مواد و تجهیزات	۱	نگهداری از تجهیزات و منابع مورد نیاز برای اجرای کار خاص - به‌دست آوردن تدارکات و تجهیزات - توزیع تدارکات و تجهیزات
	۲	سفارش و نگهداری از لیست (سیاهه) تجهیزات (فهرست اموال) پایش و نظارت بر به‌کارگیری صحیح و ایمن مواد و تجهیزات
	۳	شناسایی مواد و تجهیزات مورد نیاز برای آینده - ارزیابی نیاز، کیفیت، اثربخشی، ایمنی مواد و تجهیزات - هماهنگی در تهیه، توزیع و ذخیره مواد و تجهیزات - تخمین نیازها و تسهیلات لازم برای اجرای پروژه‌ها - آماده نمودن درخواست‌های مناقصه

نام شایستگی غیرفنی	سطح	شرح
مدیریت زمان	۱	شروع به کار به موقع - پیروی از جدول زمان‌بندی - انجام مجموعه وظایف محوله - مدیریت مؤثر زمان - تنظیم جدول‌های زمانی مورد نیاز مسئول بخش
	۲	زمان‌بندی کردن وظایف و کارهای روزانه - اولویت‌آماده کردن جدول‌های زمان‌بندی کار - نظارت، تنظیم مراحل انجام کار (وظایف)
	۳	آماده نمودن و سازماندهی جداول چندگانه زمان‌بندی کار - مدیریت جدول زمانی و خطوط زمان‌بندی کار - توصیه به اجرا و تنظیم جدول‌های زمان‌بندی کار - ارزشیابی چارچوب زمان‌بندی پروژه‌ها - اصلاح و تنظیم چارچوب زمانی انجام پروژه‌ها

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
ایفای کامل نقش به عنوان عضو تیم	۱	نقش در تیم
ایفای کامل نقش به عنوان سازمانده تیم	۲	
ایفای کامل نقش، عنوان رهبر تیم	۳	

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
تعیین الزامات کسب حلال - تعیین آثار و نتایج درستکاری - تعیین آثار کسب حلال - تعیین نیازهای مشتری	۱	درستکاری و کسب حلال
انجام کارهای شغلی به طور احسن، کامل و بر مبنای درستکاری - پایبندی به بهبود و ارتقای خود و دیگران - برآوردن نمودن نیازهای مشتری	۲	
قضاوت و ارزشیابی درستکاری خود و دیگران - حل مسائل مربوط به عدم رضایت مشتری	۳	

شرح	سطح	نام شایستگی غیر فنی
شناسایی مثبت به وسیله تیم - حضوری فعال در فعالیتهای تیمی - انجام کارها و وظایف محوله - اطاعت از قوانین تیمی - شرکت فعال در فعالیتهای تیمی - داوطلب شدن برای انجام وظایف خاص - کمک به اعضای تیم	۱	شرکت در اجتماعات و فعالیتهای
ابراز تعهد و مسئولیتهای فردی - تلاش برای بهبود مهارتهای تیمی - تشویق، حمایت اعضای تیم	۲	
مسئولیت پذیر بودن جهت انجام اهداف تیمی - داشتن درک درست از تواناییها، محدودیتهای - حل مشکلات و مصائب - مسئولیت پذیری در قبال چالشها و سیاستها - ایجاد تحرک در سایر افراد تیم - ارزشیابی فعالیتهای تیمی	۳	

۲- شایستگی فنی^۱

فردی دارای شایستگی فنی و حرفه‌ای است که دانش، مهارت‌ها و ظرفیت‌های انجام ضروری را داشته باشد و بتواند مسائل و مشکلات حرفه‌ای را به طور مستقل و انعطاف‌پذیر حل کند. همچنین باید در محیط کاری خود و سازماندهی کار، مشارکت داشته باشد.

■ قلمرو و جهت‌گیری محتوا

رویکرد برنامه‌داری در شاخه فنی و حرفه‌ای «فطرت‌گرایی توحیدی» است که تحقق این رویکرد مستلزم آموزش مبتنی بر شایستگی است. جهت‌گیری محتوا و قلمروی محتوا در راستای تحقق اهداف و شایستگی‌های دنیای کار در شاخه فنی و حرفه‌ای، گروه و رشته تحصیلی حرفه‌ای به شرح زیر است:

■ آرمان‌های تربیتی

اکتساب شایستگی‌های فنی و غیرفنی دنیای کار، عمومی (حداقل‌های اجتماعی)؛

■ تلقی نسبت به فرایند یادگیری

تحقق سطوح شایستگی‌ها براساس استانداردهای آموزشی؛

■ تلقی نسبت به فرایند آموزشی

فرایند آموزش مبتنی بر شایستگی و اطمینان از تحقق آن براساس استاندارد عملکرد در هر تکلیف کاری و ایجاد شرایط برای تداوم آن؛

■ تلقی نسبت به هنرجو

هنرجویان با ظرفیت‌ها و توانایی‌های گوناگون نقشی فعال در کسب همه واحدهای شایستگی مبتنی بر استاندارد عملکرد و با توجه به موقعیت‌های خویش دارند؛

■ تلقی نسبت به هنرآموز

سازماندهی محیط یادگیری به منظور تحقق صلاحیت‌های حرفه‌ای در یادگیرندگان (سازماندهی محیط یادگیری شامل: طراحی آموزش مبتنی بر شایستگی‌ها، تهیه طرح درس، چیدمان محیط فیزیکی یادگیری، چیدمان محیط روانی یادگیری و اجرای آموزشی)؛

■ تلقی نسبت به فرایند ارزشیابی

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی مبتنی بر استانداردهای آموزشی؛ ارزشیابی نهایی براساس استانداردهای صلاحیت‌های حرفه‌ای دنیای کار؛

۱- Technical merit

اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخهٔ فنی و حرفه‌ای

انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به منظور تحقق شایستگی‌ها براساس اصول زیر استوار است:

۱- درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی زندگی

- طراحی فعالیت‌های یاددهی - یادگیری براساس واقعیت‌های دنیای کار و زندگی با ارائه پروژه، پودمان، نمونه کار
- طراحی فعالیت‌های یاددهی - یادگیری در واقعیت‌های دنیای کار و زندگی با ارائه پروژه، پودمان، نمونه کار

۲- تقویت انگیزهٔ دانش‌آموزان

- هم‌آموزی
- ارائه محصولات و خدمات آموزشی - فرهنگی هنرجویان توسط واحد آموزشی
- بازدید از مراکز صنعتی، خدماتی
- مشارکت در پروژه‌های مرتبط با رشتهٔ تحصیلی، شغلی در جامعه

۳- امکان درک روابط علت و معلولی و قوانین کلی

- آموزش شایستگی تفکر سیستمی، کنترل کیفیت و ریشه‌یابی مشکل در ساخت محصولات
- روش‌های بهبود محصولات، فعالیت‌های تعمیر، عیب‌یابی و حل مسئله در کارگاه آموزش مبتنی بر پروژه

۴- مرور و بازنگری شایستگی‌ها

- انتخاب پروژه‌ها و پودمان‌های تکمیل‌شونده در طول سال یا پایه‌های مختلف تحصیلی
- تلفیق شایستگی‌های حرفه‌ای در دیگر حوزه‌های یادگیری، برگزاری جشنواره‌ها و مسابقات علمی - عملی

۵- تلفیق نظر و عمل

- به‌کارگیری چرخهٔ شایستگی در فعالیت‌های یاددهی - یادگیری

۶- روش فعال و خلاق

- استفاده از نرم‌افزارهای تعاملی
- ایجاد فرصت‌های نوآوری و خلاقیت از طریق پروژه، پودمان، نمونه کار
- روش اکتشافی در فعالیت‌های یاددهی - یادگیری

۷- تأکید بر مشارکت دانش آموزان

■ ارائه رویکرد یادگیری مشارکتی در تدریس

۸- تعامل دانش آموزان با معلم، همسالان و محیط‌های یادگیری

■ اقدام پژوهی توسط هنرآموزان

۹- استفاده از فناوری‌های نوین

■ استفاده از فضای مجازی، نرم‌افزارها، فیلم‌ها

■ به‌کارگیری فناوری یادگیری مبتنی بر مغز

■ استفاده از هوش‌های چندگانه و انواع سبک‌های یادگیری

■ ارزشیابی پیشرفت تحصیلی و تربیتی در این شاخه‌ها ناظر بر تحقق شایستگی‌ها

و دستیابی به سطوح شایستگی‌ها و صلاحیت حرفه‌ای ملی ایران است.

برای شناخت بهتر به چند نمونه مهم آن به شرح زیر اشاره می‌شود:

■ شواهد کافی و متنوع برای قضاوت

ارزشیابی به‌صورت مستمر و عملکردی مبتنی بر عمل خواهد بود. ملاک گذر از

دوره کسب استاندارد شایستگی حرفه‌ای و عمومی کسب مدرک براساس صلاحیت

خواهد بود.

■ خود آگاهی و خود ارزیابی در دستیابی به سطوح شایستگی بالاتر

در ارزشیابی شایستگی عمومی و حرفه ۱۰ الی ۲۰ درصد قضاوت توسط هنرجو

انجام خواهد پذیرفت (تکالیف کاری همراه با سطح‌بندی شایستگی‌های حرفه‌ای

و عمومی).

■ حفظ نقش مدرسه و معلم در ارزشیابی

ارزشیابی نهایی گروه کاری توسط تیمی از هنرآموزان یا دنیای کار انجام می‌شود.

■ نتیجه محور و فرایند محوری

استاندارد عملکرد تکالیف کاری به عنوان نتیجه فرایند یاددهی - یادگیری تلقی

می‌شود. برخی از نتایج باید در دنیای کار (کارآموزی) ارزشیابی شوند.

ارزشیابی فرایند محور در کسب شایستگی‌ها نیز در فرایند شایستگی به کار می‌رود.

■ کارگروهی و حل مسئله

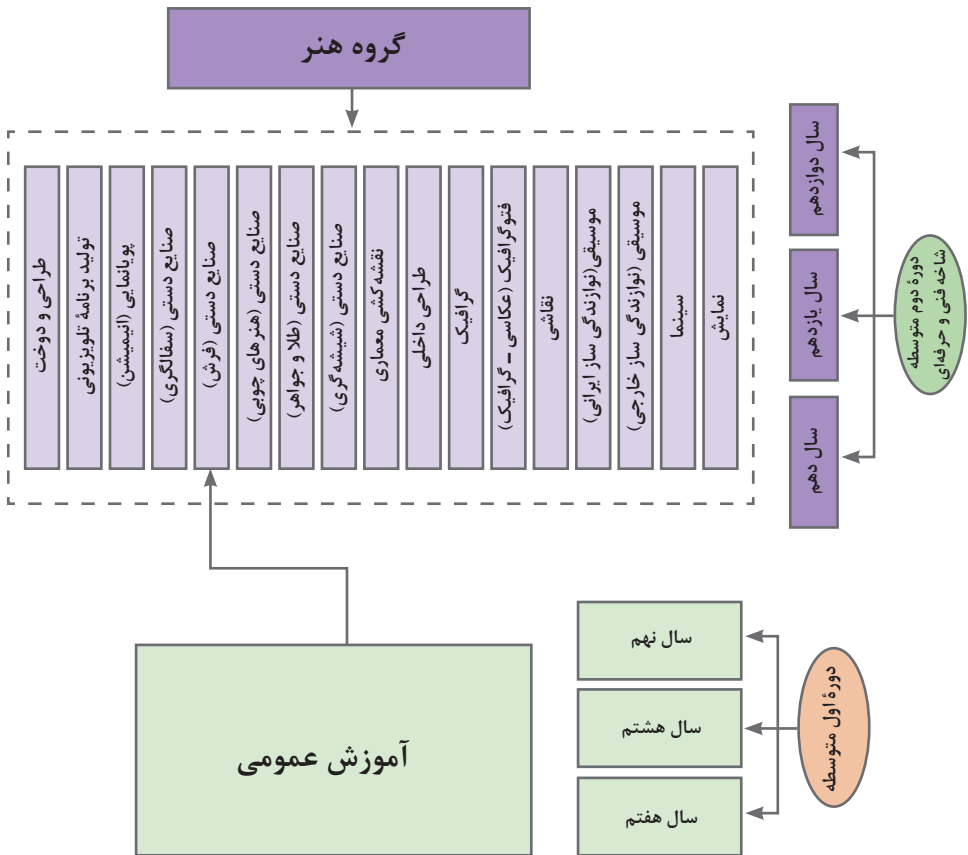
اجرای فرایند ارزشیابی در بستر کارگروهی و موقعیت‌های جدید جهت حل مسئله

در زندگی است.

■ ارزشیابی به عنوان بخش جدایی ناپذیر از فرایند یاددهی - یادگیری ارزشیابی پیشرفت تحصیلی قبل از ارزشیابی مبتنی بر استاندارد عملکرد اتفاق خواهد افتاد.

■ تکالیف عملکردی در سنجش ارزشیابی و سنجش مبتنی بر واقعیات و شرایط موجود در استاندارد ارزشیابی حرفه خواهد بود.

مسیرهای هدایت تحصیلی - حرفه‌ای در گروه هنر

اهداف کلی (نصب دار، چله‌ریزی و بافت قالی)

عناصر عرصه	رابطه با خویشتن (روح، روان و جسم)	رابطه با خدا	رابطه با خلق خدا (سایر انسان‌ها)	رابطه با خلقت
تفکر، تفکر و اندیشه‌ورزی	<p>۳- توجه و تأکید بر اهمیت سلامت، روح و روان و جسم خود در کارگاه بافت قالی</p> <p>۴- درک نسبت به اهمیت اصول حفظ ارگونومی بدن خویش در حین نصب دار، چله‌دوانی، چله‌ریزی و یا بافت قالی</p> <p>۵- بررسی و تحلیل نتیجه بافت از نظر رنگ طرح و نقش و روش (تکنیک) کار به نسبت شرایط مطلوب</p>	<p>۳- درک بصری از رنگ، نقش و ایجاد ارتباط این عناصر با اعتقادات دینی و مذهبی خویش</p> <p>۴- درک صحیح از رنگ‌هایی با شئونات و باورهای اعتقادی و به‌کارگیری مناسب آنها در بافت خود</p> <p>۵- کشف و درک فرم و رنگ‌های اشاره شده در احادیث و آیات و به‌کارگیری صحیح آنها در بافته‌های خود</p>	<p>۳- توجه به سلاقی شخصی و فرهنگ‌های بومی جامعه از نظر ابعاد، رنگ و فرم بافته‌های قالی</p> <p>۴- به‌کارگیری صحیح و به‌جا از انواع نقوش و رنگ‌ها برای ایجاد و ارتباط میان فرهنگ‌ها و سلاقی افراد و ایجاد هماهنگی داخلی و وحدت</p> <p>۵- تجزیه و تحلیل رنگ نقوش و ابعاد مورد پسند مردم و به‌کارگیری نتایج آنها در بافته‌های خود و رعایت اصل وحدت</p>	<p>۳- توجه به هم‌سویی رنگ، نقوش و بافت قالی با خلقت و آفریده‌های پروردگار</p> <p>۴- به‌کارگیری و هم‌سویی رنگ‌ها و نقوش با طبیعت و تزئینات برگرفته از عالم خلقت</p> <p>۵- خلاقیت در به‌کارگیری ترکیب رنگها، فرم و نقوش اطراف بافنده در بافته‌های خود</p>
ایمان و باور	<p>۳- اعتقاد به توانایی‌های شخصی خود در به‌کارگیری صحیح رنگ و نقوش در بافته‌های خود</p> <p>۴- اعتقاد و باور به رعایت ابعاد و اندازه‌های استاندارد مشخص شده</p> <p>۵- اعتقاد در ایجاد هماهنگی میان رنگ‌ها، نقوش و به‌کارگیری صحیح آنها در جایگاه اصلی خودشان در بافت قالی</p>	<p>۳- نگرش صحیح به انواع نقوش و رعایت باورهای دینی و عدم استفاده از برخی از آنها در بافته‌ها براساس روایات یادشده</p> <p>۴- ایمان و اعتقاد به عدم استفاده از برخی نوشته‌ها در بافته‌های زیر پای با توجه به احادیث و روایات</p> <p>۵- ایمان به تأثیر لطف و عنایت خداوند در اجرای فرایند نصب‌دار، چله‌دوانی، چله‌ریزی و بافت قالی</p>	<p>۳- باور به ارزش‌های فرهنگی و قومی و به‌کارگیری آن در انتخاب نقش، رنگ و ابعاد</p> <p>۴- ایمان به انتخاب نوع نقوش و رنگ‌های نمادین و به‌کارگیری آنها در بافت قالی</p> <p>۵- اعتقاد به به‌کارگیری هرچه زیباتر رنگ‌ها و نقوش هم‌تراز با زیباشناسی دینی و رعایت رضایت و جلب مخاطب در بازار مصرف</p>	<p>۳- باور، هماهنگی و هم‌سویی تار و پود بافته‌های برگرفته از تنیدگی منظم موجود در طبیعت</p> <p>۴- ایمان و باور به الگوگیری خلاقانه رنگ و نقوش از نظام خلقت در بافته‌های خود</p> <p>۵- الزام به هماهنگی رنگ و نقش قالی، طبیعت و نظام خلقت</p>

<p>علم (کسب معرفت شناخت، بصیرت و آگاهی)</p>	<p>۳- کسب آگاهی و اعتقاد به بافت منسجم و یکدست و به کارگیری آن در بافت قالی ۴- آگاهی نسبت به اسلوب‌ها و روش‌های شخصی خود در به کارگیری نقوش، رنگ و هماهنگی آنها در بافته‌ها ۵- آگاهی به شناخت ابزار مورد استفاده در بافت قالی</p>	<p>۳- آگاهی و شناخت به کارگیری مبانی اعتقادی در بافت قالی ۴- شناخت و آگاهی به هندسه پنهان در بافته‌ها همتراز با پدیده‌ای الهی ۵- بصیرت و آگاهی به ارزش کسب علم نزد خداوند</p>	<p>۳- آگاهی کامل نسبت به معیارهای مشخص شده در فرایند بافت قالی جهت عرضه به بازار و مشتری ۴- شناخت نسبت به جایگاه و اهمیت دوام قالی در زندگی خانواده‌ها ۵- شناخت و اهمیت اعتقادی برخی از رنگ‌ها در بین اقوام و استفاده از آن در قالی و بافته خود</p>	<p>۳- آگاهی به انتخاب رنگ و نقوش همتراز با عالم خلقت ۴- شناخت و آگاهی به تناسبات رنگی چشم نواز هم‌تراز با عالم خلقت در بافته‌های خود ۵- شناخت کامل و وافی از عالم خلقت (طبیعت) و به کارگیری زیبایی‌های آن در فرایند بافت از نظر، نقش، رنگ و ظرافت بافت</p>
<p>عمل (کار، تلاش، اطاعت، عبادت، مجاهدت، کارآفرینی، مهارت و...)</p>	<p>۳- بهره‌برداری از زمان مطلوب توسط بافنده (خود) در اجرای عملیات فرایند بافت ۴- عمل کردن به فرایند صحیح کار و رعایت نکات ایمنی و بهداشتی شخصی (خود) ۵- مهارت یافتن بافنده (خود) در انتخاب صحیح رنگ‌ها و نقوش با توجه به ابعاد بافته‌ها</p>	<p>۳- به کارگیری و استفاده از مبانی اعتقادی در بافت قالی ۴- عمل کردن به دستورات الهی در فرایند بافت قالی ۵- تعالی بخشیدن به ارزش‌های مادی و معنوی قالی با در نظر گرفتن رضای خداوند</p>	<p>۳- رعایت متناسب نقوش و رنگ‌ها برای کسب رضایت بازار و مشتری ۴- ایجاد فضای رقابتی صمیمی و دوستانه برای فعالیت خود با دیگران در بازار کار ۵- رعایت متناسب و صحیح از مواد اولیه و طبیعی برای رضایت و خشنودی مشتری</p>	<p>۳- ایجاد مهارت در ترکیب‌بندی رنگ و نقش با هم‌سویی عالم خلقت ۴- استفاده بهینه از مواد طبیعی در فرایند بافت ۵- تلاش در حفظ محیط پیرامون با به کارگیری مواد طبیعی و اصیل</p>
<p>اخلاق (تزکیه، عاطفه و ملکات نفسانی)</p>	<p>۳- احساس مسئولیت نسبت به سلامت فردی و گروهی در اجرای بافت ۴- رعایت اصول و شئون اخلاقی بافنده در فرایند بافت ۵- رعایت اصول فنی بافت و مواد توسط بافنده نسبت به نوع روش (تکنیک) بافته</p>	<p>۳- پایبندی به استفاده از نقوش و رنگ‌های موجود در قالی براساس آیات و فرامین الهی ۴- پرهیز از هرگونه ردائیل اخلاقی در اجرای فرایند بافت ۵- پایبندی به ارزش‌های اعتقادی در اجرا و انتخاب رنگ - نقش نسبت به فرامین الهی و آیات احادیث</p>	<p>۳- پرهیز از هرگونه ردائیل اخلاقی در فرایند محیط کار ۴- رعایت صحیح در به کار بردن مواد صحیح و طبیعی برای استفاده مردم و مشتری ۵- تلاش در به کارگیری صحیح نقش و رنگ برای سلیقه‌های مختلف جهت استفاده‌های مختلف مردم</p>	<p>۳- احساس مسئولیت نسبت به عالم خلقت در حفظ و نگهداری مواد اولیه مورد مصرف در بافت قالی ۴- ارزش نهادن به عالم خلقت و نشان دادن این ارزش‌ها در بافته‌های خود ۵- پایبندی به هماهنگی رنگ و نقوش قالی هم‌تراز با طبیعت و نظام خلقت</p>

رویکرد برنامه درسی ملی

منظور از این اصطلاح، جهت‌گیری آموزش‌های مدرسه‌ای براساس فلسفه تربیتی نظام حاکم بر جامعه و انتظارات رهبران، مردم و نهادها از برنامه درسی ملی است. این رویکرد، رویکرد فطرت‌گرای توحیدی نام دارد که مقصد عالی آن، شکوفایی گرایش‌های الهی در انسان و تربیت انسان خلیفه‌الله است.

■ دنیای کار

شامل کار مزدی، پیگیری حرفه و شغل در زندگی در همه جنبه‌های زندگی اجتماعی است. دنیای کار از دنیای آموزش و زندگی شخصی متمایز است. دنیای کار اعم از زندگی شغلی، بازار کار، محیط واقعی کار و بنگاه‌های اقتصادی است.

■ محیط کار

موقعیتی است که افراد در آن کار می‌کنند و گستره‌ای وسیع از فضاها از خانه تا کارخانه بزرگ را شامل می‌شود.

■ بنگاه اقتصادی

محلی که در آن فعالیت‌های اقتصادی مبتنی بر استاندارد ملی طبقه‌بندی فعالیت‌های اقتصادی صورت می‌گیرد.

■ صلاحیت حرفه‌ای

مجموعه‌ای از شایستگی‌های حرفه‌ای است که با توجه به سطح، نوع و وسعت آنها به سطوح دیگر تقسیم خواهند شد.

■ آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

آموزش و تربیت در قلمرو دنیای کار جهت زمینه‌سازی، آمادگی، نگهداشت و ارتقای شغلی و حرفه‌ای را گویند. آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای واژه‌ای جامع است که به جنبه‌های از فرایند آموزشی و تربیتی، در برگرفته مطالعه فناوری‌ها و علوم وابسته، کسب نگرش‌ها و مهارت‌های عملی، فهم و دانش مرتبط با حرفه‌ها را در بخش‌های گوناگون اقتصادی و زندگی اجتماعی، علاوه بر آموزش عمومی، ارجاع و اطلاق می‌شود. این واژه اعم از آموزش فنی و حرفه‌ای رسمی، غیررسمی و سازمان‌نیافته است. همچنین این آموزش‌ها شامل طیف وسیعی از فرصت‌های توسعه مهارت‌ها است که با بافت‌های ملی و محلی هماهنگ می‌گردد. یادگیری برای یاد گرفتن و رشد سواد و مهارت‌های محاسبه، مهارت‌های عرضی (غیرفنی) و مهارت‌های شهروندی نیز از مؤلفه‌های جدایی‌ناپذیر آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای می‌باشند.

■ شغل

واژه شغل «استخدام شدن برای ارائه خدمت و یا برای مدتی خاص» است. شغل محدود به زمان و فرد کارفرما است. شغل مجموعه‌ای از کارها و وظایف مشخص است که در یک جایگاه خاص تعریف می‌شود. یک شخص ممکن است در یک حرفه در زمان‌های گوناگون مشاغل متفاوت داشته باشد.

■ حرفه

مجموعه‌ای از مشاغل دنیای کار است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد. حرفه مشغولیت اصلی فرد در طول زندگی است. استاندارد حرفه‌ای، حداقل‌های مورد انتظار دنیای کار در یک حرفه را نشان می‌دهد. حرفه مرتبط با فرد و نقش وی در بازار و دنیای کار است (مانند حسابدار، خانه‌دار، جوشکار، پرستار، مهندس ساختمان). اکثر حرفه‌ها در بخش‌های مختلف وجود دارد در حالی که برخی از حرفه‌ها (مهندس معدن) مربوط به بخش خاصی است. یک حرفه مجموعه‌ای از مشاغل است که شباهت معقولانه‌ای از نظر کارها، دانش و توانایی‌های مورد نیاز دارد.

■ وظیفه

وظیفه عبارت است از مسئولیت و نقش اصلی مشخصی را که در یک جایگاه شغلی یا حرفه برای شخص در نظر می‌گیرند، وظیفه نام دارد. برای مثال از وظایف اصلی یک تعمیرکار خودرو می‌توان به تعمیر سیستم مولد قدرت، تعمیر سیستم انتقال قدرت و... اشاره کرد. از تکنسین مکاترونیک انتظار می‌رود نگهداری و تعمیرات سیستم‌های کنترل عددی را به عنوان وظیفه انجام دهد.

■ تکلیف کاری

یک تکلیف کاری فعالیت مشخصی است که دارای ابتدا و انتها است و شامل مراحل منطقی است. معمولاً هر وظیفه به چندین تکلیف کاری تقسیم می‌شود. به طور مثال از یکی از تکالیف کاری وظیفه «تعمیر سیستم مولد قدرت»، تنظیم سیستم جرقه است.

■ شایستگی

مجموعه‌ای از اثبات شده از دانش، مهارت و نگرش مورد نیاز جهت انجام یک تکلیف کاری، براساس استاندارد را، شایستگی گویند. شایستگی‌ها در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای به سه دسته شایستگی‌های فنی، غیر فنی و عمومی تقسیم‌بندی می‌شوند.

■ سطح شایستگی انجام کار

صرف نظر از اینکه یک تکلیف کاری در چه سطح صلاحیت حرفه‌ای انجام می‌شود، انجام هر کار ممکن است با کیفیت مشخصی در محیط کار مورد انتظار باشد. سطح کیفی شناخته شده از یک شخص در محیط کار را سطح شایستگی مورد

انتظار و نیاز گویند. سطح شایستگی انجام کار معیار اساسی ارزشیابی است. در بین کشورهای مختلف نظام سطح بندی شایستگی گوناگونی وجود دارد اما نظام چهار سطحی معمول ترین آنها به نظر می‌رسد.

■ چارچوب صلاحیت ملی

چارچوبی است که صلاحیت‌ها، مدارک و گواهینامه‌های در سطوح و انواع مختلف را به صورتی منسجم و همگون براساس مجموعه از معیارها و شاخص‌های توافق شده به هم ارتباط می‌دهد. در این چارچوب به مهارت و تجربه در کنار دانش ارزش ویژه‌ای داده می‌شود. زمان و مکان یادگیری ارزش کمتری دارد.

■ سطح صلاحیت

سطح صلاحیت عبارت است از سطح حرفه یا شغلی در چارچوب صلاحیت‌های حرفه‌ای ملی که تکالیف کاری باید در آن طراحی و تدوین گردد. نظام‌های سطح بندی گوناگونی در بین کشورها وجود دارد، سطح صلاحیت مهندسی (حرفه‌ای) پنج در نظر گرفته شده است که به طبع آن تکنسین فنی یا حرفه‌ای دارای سطح چهار است. صلاحیت حرفه‌ای در اروپا EQF به ۸ سطح تقسیم بندی شده است.

■ برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای

برنامه درسی آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای مجموعه‌ای از استانداردهای دنیای کار، اهداف، محتوا، روش‌ها، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات، زمان، فضا، استاندارد شایستگی‌ها، مواد آموزشی، استاندارد ارزشیابی است که دانش‌آموز(هنرجو)، کارآموز یا مربی را برای رسیدن به آن اهداف در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای هدایت می‌نماید. دامنه شمول برنامه درسی در حوزه آموزش‌های فنی و حرفه‌ای، دنیای کار و دنیای آموزش را در برمی‌گیرد.

معمولاً در نظام‌های آموزش‌های فنی و حرفه‌ای کشورها سه نوع استاندارد، متصور می‌شوند:

۱- استاندارد شایستگی حرفه‌ای

شایستگی یا مهارت، که توسط متولیان صنعت، بازار کار و اتحادیه‌ها، صنوف و... تهیه می‌شود. در این استاندارد، وظایف، کارها و صلاحیت‌های هر شغل یا حرفه مورد توجه قرار می‌گیرند.

۲- استاندارد ارزشیابی

براساس استاندارد شایستگی حرفه‌ای و دیگر عوامل مؤثر توسط گروه‌های مشترکی از حوزه‌های گوناگون تهیه می‌شود و منجر به اعطای گواهینامه یا مدرک صلاحیت حرفه‌ای می‌گردد.

۳- استاندارد آموزشی (برنامه درسی)

براساس استانداردهای شایستگی حرفه و ارزشیابی توسط ارائه‌دهندگان آموزش‌های فنی و حرفه‌ای تهیه می‌گردد. در این استاندارد و اهداف دروس، محتوا، راهبردهای یاددهی - یادگیری، تجهیزات آموزشی و... در اولویت قرار دارد.

■ آموزش مبتنی بر شایستگی

رویکردی در آموزش فنی و حرفه‌ای است که تمرکز بر شایستگی‌های حرفه‌ای دارد. شایستگی‌ها را به‌عنوان پیامدهای آموزشی در نظر می‌گیرد و فرایند نیازسنجی، طراحی و تدوین برنامه درسی و ارزشیابی براساس آنها انجام می‌شود. شایستگی‌ها می‌توانند به شایستگی‌های فنی (در یک حرفه یا مجموعه‌ای از حرفه‌ها)، غیرفنی و عمومی دسته‌بندی شوند. رسیدن فراگیران به حداقلی از همه شایستگی‌ها به عنوان هدف آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در این رویکرد مورد توجه قرار می‌گیرد.

■ استاندارد شایستگی حرفه

استاندارد شایستگی حرفه تعیین‌کننده فعالیت‌ها، کارها، ابزارها و شاخص‌هایی برای عملکرد در یک حرفه است.

■ هویت حرفه‌ای

برایند مجموعه‌ای از باورها، گرایش‌ها، اعمال و صفات فرد در مورد حرفه است. بنابراین به‌دلیل تغییرات این مجموعه در طول زندگی حرفه‌ای، هویت حرفه‌ای قابلیت تکوین در مسیر تعالی را دارد.

■ گروه تحصیلی - حرفه‌ای (چند رشته‌ای تحصیلی - حرفه‌ای)

چند رشته تحصیلی - حرفه‌ای که در کنار هم قرار می‌گیرند تا فراگیر را برای انتخاب مبتنی بر علائق، تصحیح در موقعیت براساس استعداد و حرکت در مسیر زندگی با توجه به استانداردهای راهنمایی و هدایت تحصیلی - حرفه‌ای به‌صورت منطقی یاری می‌رساند. چند رشته‌ای‌ها ممکن است با توجه به شرایط و امکانات منطقه‌ای هم‌خانواده، غیر هم‌خانواده، شایستگی‌های بزرگ مبتنی بر گروه‌های فرعی حرفه و شایستگی‌های طولی برای کسب کار باشد. گروه‌بندی تحصیلی - حرفه‌ای باعث شکل‌دهی هویت حرفه‌ای و تکوین آن در طول زندگی خواهد شد.

■ رشته تحصیلی - حرفه‌ای

مجموعه‌ای از صلاحیت‌های حرفه‌ای و عمومی است که آموزش و تربیت براساس آن اجرا و ارزشیابی می‌گردد.

■ اهداف توانمندسازی

اهداف توانمندسازی اهدافی است که براساس شایستگی‌ها، استاندارد عملکرد و اقتضائات یاددهی - یادگیری جهت کسب شایستگی‌ها توسط دانش‌آموزان تدوین می‌گردد. اهداف توانمندساز با توجه به رویکرد شکوفایی فطرت شامل پنج عنصر:

تعقل، ایمان، علم، عمل و اخلاق و چهار عرصه ارتباط مرتبی با خود، خدا، خلق و خلقت است که با محوریت ارتباط با خدا تعریف، تبیین و تدوین می‌شوند.

- با توجه به این که آموزش و تربیت فنی و حرفه‌ای و مهارتی فرایند تکوین و تعالی هویت حرفه‌ای متریبان است و هویت متریبان برآیند نوع ارتباط آنان با خدا، خود، خلق و خلقت است، بنابراین اهداف تربیت با توجه به این عرصه‌ها قابل تبیین خواهد بود، این عرصه‌ها به گونه‌ای جامع، یکپارچه و منطقی کلیه ساحت‌های تربیتی^۱ را دربرمی‌گیرد.

■ یادگیری یک پارچه و کل نگر

یادگیری همه جانبه، یادگیری یک موضوع از ابعاد مختلف. در برنامه درسی ملی به ارتباط عناصر اهداف درسی و تربیتی و عرصه‌های چهارگانه گفته می‌شود.

■ یادگیری

فرایند ایجاد تغییرات نسبتاً پایدار در رفتار یادگیرنده، یادگیری ممکن است از طریق تجربه عینی (از طریق کار، تمرین و...)، به صورت نمادین (از طریق اشکال، اعداد و نمادها)، به شیوه نظری (توضیحات کلی) یا به شیوه شهودی (ذهنی یا روحانی) صورت گیرد.

■ فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته

فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته براساس اصول حاکم بر انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در شاخه فنی و حرفه‌ای طراحی می‌گردد. در تدوین فعالیت‌های یادگیری در دروس مختلف شاخه فنی و حرفه‌ای براساس برنامه درسی ملی ایران و حوزه یادگیری کار و فناوری، دیدگاه فناورانه حاکم خواهد بود. انتخاب فعالیت‌های یاددهی - یادگیری در فرایند آموزش به کمک مواد و رسانه‌های یادگیری به منظور تحقق شایستگی‌ها براساس اصولی از قبیل تقویت انگیزه دانش‌آموزان، درک و تفسیر پدیده‌ها در موقعیت‌های واقعی دنیای کار، فعال نمودن دانش‌آموزان استوار است.

■ محتوا

محتوی آموزشی مبتنی بر اهداف توانمندساز و فعالیت‌های یادگیری ساخت یافته است. محتوی مبتنی بر ارزش‌های فرهنگی و تربیتی و سازوار با آموزه‌های دینی و قرآنی، مجموعه‌ای منسجم و هماهنگ از فرصت‌ها و تجربیات یادگیری است که زمینه شکوفایی فطرت الهی، رشد عقلی و فعلیت یافتن عناصر و عرصه‌ها را به صورت

۱- ساحت‌های تعلیم و تربیت براساس سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، عبارت‌اند از: اعتقادی، عبادی و اخلاقی، اجتماعی و سیاسی، زیستی و بدنی، زیباییشناختی و هنری، اقتصادی و حرفه‌ای و علمی و فناورانه.

پیوسته فراهم می‌آورد. همچنین محتوی در برگیرنده مفاهیم و مهارت‌های اساسی و ایده‌های کلیدی مبتنی بر شایستگی‌های مورد انتظار از دانش‌آموزان است و بر گرفته از یافته‌های علمی و معتبر بشری است. تناسب محتوی با نیازهای حال و آینده، علایق، ویژگی‌های روانشناختی دانش‌آموزان، انتظارات جامعه اسلامی و زمان آموزش از الزامات محتوی است.

■ بسته تربیت و یادگیری

بسته تربیت و یادگیری، به مجموعه‌ای هماهنگ از منابع، مواد و رسانه‌های آموزشی اطلاق می‌شود که در یک بسته واقعی یا به صورت اجزایی هماهنگ با نشان و برند مؤسسه تولیدکننده تهیه و برای یک یا چند پایه تحصیلی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حال حاضر با گسترش فناوری‌های نوین، بسته آموزشی با نرم‌افزارهای آموزشی، لوح فشرده و سایت‌های اینترنتی تکمیل می‌شود. طراحی و تهیه بسته یادگیری براساس ماکت بسته تربیت و یادگیری انجام می‌پذیرد.

بسته تربیت و یادگیری می‌تواند شامل گستره‌ای از منابع و رسانه‌های آموزشی یا حاوی تعدادی کتاب و کتابچه، برگه‌های کار، لوح فشرده، فیلم آموزشی و حتی برخی وسایل کمک آموزشی و ابزارها باشد. در کنار بسته سخت‌افزاری، استفاده از امکانات نرم‌افزاری و اینترنت نیز می‌تواند به تکمیل یک بسته آموزشی کمک کند. می‌توان بسته تربیت و یادگیری را به دو گروه کلی شامل منابع اصلی و منابع تکمیلی تقسیم نمود. منابع اصلی شامل کتاب راهنمای معلم، کتاب درسی، کتاب کار دانش‌آموز و کتاب ارزشیابی می‌شوند.

لذا بسته تربیت و یادگیری شامل:

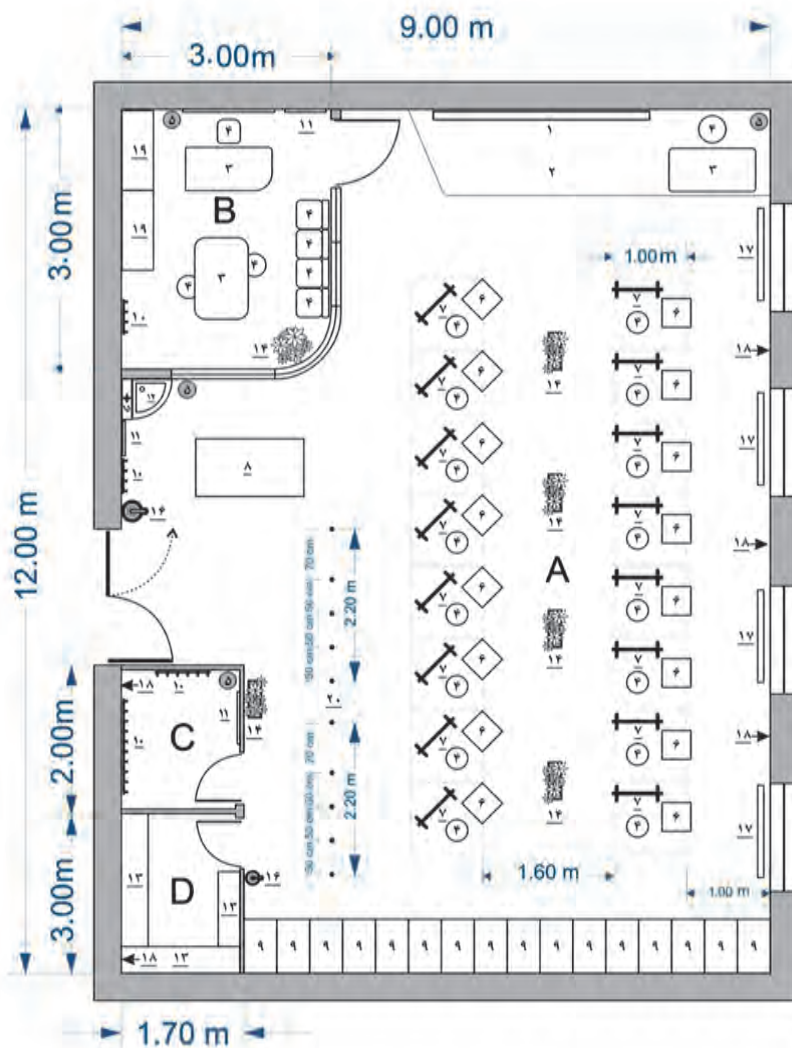
- ۱ کتاب درسی
- ۲ راهنمای معلم؛
- ۳ کتاب همراه هنرجو؛
- ۴ کتاب کار؛
- ۵ نرم‌افزار دانش‌آموز؛
- ۶ فیلم هنرجو؛
- ۷ شبیه‌سازها؛
- ۸ فیلم معلم؛
- ۹ پوستر و غیره است.

نقشه کارگاه بافت قالی

راهنمای نقشه:

- A- سالن کارگاه - ۹ در ۱۲ متر
- B- اتاق سرپرست کارگاه و معلم - ۳ در ۳ متر (با پنجره‌های سرتاسری)
- C- اتاق رختکن ۱۹۰ در ۱۷۰ سانتی متر (مجهز به آینه، رخت آویز و هواکش)
- D- انبار - ۱/۷۰ در ۳ متر

- ۱ وایت برد - ۲۰۰ در ۱۳۰ سانتی متر
- ۲ سکوی یک پله‌ای - ۵۰۰ در ۱۲۰ سانتی متر
- ۳ میز تحریر
- ۴ صندلی قابل تنظیم با تشک چرمی و بدون دسته (صندلی‌های هنرجویان باید بدون چرخ باشند).
- ۵ سطل زباله
- ۶ دراور کوچک کشودار برای قرار دادن ابزار و الیاف در کنار دار بافت - ۴۰ در ۴۰ در ۶۰ سانتی متر
- ۷ دار قالی یا گلیم با عرض ۷۰ سانتی متر
- ۸ میز برش شیشه‌ای، با پایه‌های چوبی - ۲۰۰ در ۱۵۰ سانتی متر
- ۹ کمد فلزی قفل دار - عرض ۵۰، عمق ۷۰، ارتفاع ۱۲۰
- ۱۰ رخت آویز دیوار کوب
- ۱۱ آینه دیواری
- ۱۲ سینک روشویی و ظرفشویی (دارای شیر آب سرد و گرم)
- ۱۳ کابینت و قفسه فلزی
- ۱۴ گلدان گل آپارتمانی (گل طبیعی)
- ۱۵ جعبه کمک‌های اولیه
- ۱۶ کپسول آتش‌نشانی
- ۱۷ شوفاژ یا فن کوئل
- ۱۸ تهویه هوا (در کماگه قالی‌بافی در پایین‌ترین سطح دیوار و مماس با زمین نصب می‌شوند).
- ۱۹ کمد و دراور
- ۲۰ حفره‌های تعبیه شده با قطر ۴/۵ سانتی متر در کف کارگاه، برای نصب میله‌های چله دوانی

توضیح: در این کارگاه برای چیدمان تجهیزات (شامل: دار قالی، صندوق بدون دسته و دراور) برای هر یک نفر هنرجو، مساحتی برابر با یک متر مربع در نظر گرفته شده است. هنرجو می‌تواند با توجه به شرایط تابش نور و یا پنجره‌های کارگاه، دار قالی و دیگر وسایل را به صورت موازی یا با زاویه ۴۵ درجه چیدمان کند.

اصول انتخاب راهبردهای یاددهی - یادگیری در رشته

ارزشیابی پیشرفت تحصیلی

ارزشیابی کار: تعیین ارزش کار یا تکلیف کاری براساس ضوابط و مقررات خاص است. در ارزشیابی کار، عمق هدف‌های مورد نظر در کار تعیین می‌شود.

انواع ارزشیابی:

۱- سنجش^۱

نوعی ارزشیابی است که از طریق اندازه‌گیری صورت می‌گیرد. به عبارت دیگر فرایند جمع‌آوری اطلاعات درباره یادگیرندگان به منظور تصمیم‌گیری در مورد رشد و پیشرفت آنان است.

۲- شواهد^۲

مستندات مکتوب درباره درست بودن یا حقیقت داشتن موضوعی را شواهد گویند. با ارائه شواهد متنوع و کافی امکان قضاوت در ارتباط با سطح دستیابی به اهداف برنامه درسی را یا موارد دیگر به وجود می‌آید.

۳- ارزشیابی تشخیصی^۳

نوعی ارزشیابی برای تشخیص نقاط قوت و نقاط ضعف یادگیرندگان در مهارت‌های اساسی یا پیش‌نیاز است. از طریق این ارزشیابی می‌توان مشخص کرد که ذی‌نفعان، معلومات، توانایی‌ها و مهارت‌های لازم برای ورود به حرفه یا شغل جدید را دارند یا خیر؟

۴- ارزشیابی تراکمی^۴

برای اندازه‌گیری سطح شایستگی و تسلط در هر کار حرفه‌ای مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. ارزشیابی تراکمی یا پایانی در مدارس متداول است و شامل ارزشیابی آخر دوره در روند آموزشی است. به عبارت دیگر تمام آموخته‌های یادگیرنده در طول دوره آموزشی ارزشیابی می‌شود.

۵- سنجش توانایی^۵

ارزشیابی توانایی‌های ادراکی (دادن پاسخ مناسب به اطلاعات دریافت شده از راه حواس) و توانایی‌های جسمانی (استقامت، قدرت، انعطاف‌پذیری و چالاکی).

۶- رفتارگرایی^۶

به جای بررسی فکرها و حالت‌های ذهنی، رفتارهایی را بررسی می‌کنند که به دنبال فکرها می‌آیند.

۱- task evaluation

۲- assessment

۳- evidence

۴- diagnostic evaluation

۵- summative evaluation

۶- the ability to assess

۷- behaviorism

۷- ارزشیابی (تکوینی - مستمر^۱)

برای اندازه‌گیری سطح شایستگی و تسلط هر کار حرفه‌ای در طول آموزش مورد توجه ویژه قرار می‌گیرد. به عبارت دیگر تمام آموخته‌های یادگیرنده در طول یک دوره آموزش معین که فعالیت آموزشی معلم در جریان است و یادگیری در حال تکوین و شکل‌گیری است انجام می‌شود و هدف آن تعیین نقاط قوت و ضعف یادگیری است.

۸- سنجش ملاک معیار^۲

فرد با استانداردهای شایستگی حرفه‌ای مقایسه می‌شود که نتیجه آن قبول یا رد است.

۹- سنجش هنجار معیار^۳

فرد با سایر افراد شرکت‌کننده در آزمون مقایسه می‌شود. مؤسسات می‌توانند نمره قبولی خود را تعیین و هنجارهای خود را با سایر مؤسسات مقایسه نمایند.

۱۰- روش / ابزار سنجش^۴

وسایلی هستند که محقق به کمک آنها می‌تواند اطلاعات مورد نیاز خود را برای تجزیه و تحلیل و بررسی پدیده مورد مطالعه و نهایتاً کشف حقیقت گردآوری نماید.

۱۱- مقیاس درجه‌بندی^۵

یکی از شیوه‌های شناخت است که به وسیله آن میزان خصوصیات و رفتارهای بارز و قابل مشاهده افراد در زمینه‌های مشخصی سنجیده می‌شود.

۱۲- ارزشیابی نتیجه‌محور^۶

مبنای ارزشیابی نتیجه‌محور رشد است و به پیشرفت توجه دارد و کسب اطلاعات را می‌سنجد. یادگیری فضای مشخصی دارد و در انتها آموخته‌های شخص را ارزشیابی می‌کند.

۱۳- ارزشیابی فرایند^۷

ارزشیابی از جریان رشد است و به پیشروی و تلاش توجه می‌شود. فرایند یادگیری پایان ندارد بلکه دارای مراحل است و ارزشیابی در طول یادگیری و بازخوردی است. درضمن بازخوردهای دوره‌ای به ویژه شناسایی مشکلات و نقص دروندادها در خلال اجرای برنامه توجه می‌شود.

۱- formative assessment

۲- benchmark criteria to assess

۳- normal assessment criteria

۴- the assessment tool

۵- grading scale

۶- evaluation results oriented

۷- Process evaluation

اصول انتخاب ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در رشته

- ۱ استفاده از انواع روش‌های ارزشیابی جهت سنجش پیشرفت تحصیلی و شایستگی‌های حرفه‌ای و عمومی در کار واقعی.
- ۲ استفاده از مدارک صلاحیت حرفه‌ای به عنوان ملاک گذر از دوره کسب استاندارد شایستگی حرفه‌ای و عمومی در رشته.
- ۳ ارزشیابی متنوع و مستمر برای سنجش میزان یادگیری شایستگی‌های عمومی و حرفه در رشته.
- ۴ استفاده از نمون برگ‌های ارزیابی به منظور سنجش شایستگی‌های کسب شده توسط هنرجو.
- ۵ ارزشیابی منصفانه و بر مبنای اندوخته‌های هنرجویان.
- ۶ فراهم نمودن شرایط مناسب کارگاهی قبل از انجام ارزشیابی.
- ۷ اجرای بخشی از فرایند ارزشیابی در بستر کار گروهی و با همکاری اعضای گروه.
- ۸ ارزشیابی مداوم و مستمر پیشرفت تحصیلی حین انجام کار به عنوان بخشی از فرایند یادگیری.

ویژگی‌های ارزشیابی

۱- محتوای مورد ارزشیابی

ارزشیابی در دروس رشته‌های تحصیلی - حرفه‌ای باید شایستگی انجام کار مبتنی بر استاندارد عملکرد را سنجش نماید. این شایستگی ترکیبی از عناصر پنجگانه در برنامه درسی ملی است. با توجه به استانداردهای حرفه‌ای و شرایط ارائه آموزش‌ها، شایستگی‌های مورد ارزیابی به صورت‌های گوناگون خواهند بود. ارزشیابی ممکن است علاوه بر ارزشیابی مهارت‌ها و شایستگی‌هایی که مستقیماً با حرفه فرد در ارتباط هستند، مهارت‌های دیگری را نیز اندازه‌گیری کند که به آنها مهارت‌های محوری می‌گویند. این مهارت‌ها عبارت‌اند از سواد حساب، مهارت‌های زندگی شامل مهارت‌های اجتماعی و شهروندی، مهارت‌های عام کاریابی مانند ارتباطات و تصمیم‌سازی و براساس حرفه فرد، مهارت‌های مدیریت و کار آفرینی. برای همین ارزشیابی به صورت کل نگر می‌باشد به طوری که شایستگی‌های فنی و غیرفنی در تحلیل کارها مورد توجه قرار خواهد گرفت.

۲- مقیاس‌بندی و نمره دهی شایستگی

با توجه به اینکه ارزشیابی پیشرفت تحصیلی در نظام جدید آموزشی دوره دوم متوسطه مبتنی بر شایستگی است همچنین هدف نهایی ارزشیابی مبتنی بر

شایستگی، یادگیری و کسب توانایی انجام کار در شغل و حرفه است، لذا بر این اساس طراحی دروس به گونه‌ای انجام شده که هر درس شامل چند پودمان و هر پودمان یک یا چند واحدهای یادگیری (تکالیف کاری) را در برگیرد. در این رویکرد هنرجویان در فرایند یادگیری باید در انجام آنها شایستگی لازم را کسب نمایند. حداکثر نمره هر پودمان و واحد یادگیری ۴ نمره است و نمره‌دهی آن شامل دو بخش ارزشیابی فرایندی مستمر (۱ نمره) و نتیجه‌ای پایانی (۳ نمره) است. هنرجویان برای کسب شایستگی در واحد یادگیری بایستی حداقل ۲ را از ارزشیابی پایانی کسب نموده تا در آن واحد یادگیری شایستگی لازم را کسب نمایند. حداقل یک بار امکان جبران برای کسب شایستگی واحدهای یادگیری برای هنرجویان وجود دارد. نمره هر درس از میانگین نمرات پودمان (که هر پودمان میانگین نمرات یک یا چند واحد یادگیری است) تشکیل می‌گردد.

در ارزشیابی مستمر ارزشیاب (هنرآموز) می‌تواند براساس ارزشیابی مراحل انجام کار در کتاب درسی و با توجه به فرایند یاددهی - یادگیری نمره‌دهی نماید. ارزشیابی پایانی براساس نمون برگ بیان شده در کتاب درسی انجام می‌شود. در سنجش واحد یادگیری شایستگی فنی، غیرفنی، ایمنی و بهداشت و توجهات زیست محیطی هم‌زمان مورد سنجش قرار می‌گیرند.

در انجام تکلیف کاری یا واحدهای یادگیری برخی از مراحل بسیار مهم و حیاتی (از جمله رعایت ایمنی و بهداشت و شایستگی‌های غیرفنی) هستند. بنابراین برای قبولی بایستی در آن مرحله نمره ۲ را اخذ نمایند، در غیر این صورت هنرجو در آن واحد یادگیری شایستگی را کسب نمی‌کند. نمره هر واحد یادگیری نیز از میانگین نمرات مراحل کار شایستگی‌های غیرفنی، ایمنی و بهداشت حاصل می‌گردد. هنرآموزان می‌توانند تا ۲ درصد نمره از ارزشیابی را به خود ارزیابی توسط هنرجویان اختصاص دهند.

همچنین هنرجویان بعد از گذراندن ۳ درس از ۶ درس دوره متوسطه دوم، شایستگی دریافت گواهینامه سطح ۲ صلاحیت حرفه‌ای ملی را دارند و می‌توانند به شرط موفقیت در آن از این امتیاز برای ورود به بازار کار استفاده کنند. هنرجویان بعد از گذراندن موفقیت‌آمیز ۳ سال و کسب شایستگی در تمام واحدهای شایستگی (۶۰ واحد شایستگی، ۳۰ پودمان، ۶ درس) علاوه بر دریافت دیپلم در رشته تحصیلی - حرفه‌ای از وزارت آموزش و پرورش، به شرط موفقیت در آزمون صلاحیت حرفه‌ای ملی به دریافت گواهینامه سطح ۲ صلاحیت حرفه‌ای نائل آیند که ارزش ورود به بازار کار را دارد و معادل کمک تکنسین حرفه‌ای در همان رشته تلقی می‌شود. ارزشیابی عملکرد برای اصلاح یادگیری در هر شایستگی (مراحل) توسط ارزشیاب انجام و در نمون برگ‌های مربوط به عنوان پوشه کار نگهداری می‌شود.

صلاحیت‌های حرفه‌ای هنرآموزان رشته

مدرک تحصیلی

هنرآموز باید حداقل دارای مدرک کارشناسی در رشته صنایع دستی با گرایش فرش باشد. همچنین هنرآموزانی که رشته تحصیلی آنها فرش با گرایش «بافت و مرمت» می‌باشد و دارای مدرک سطح کارشناسی و بالاتر باشند می‌توانند در این رشته تحصیلی مشغول تدریس شوند.

مدارک حرفه‌ای

■ گذراندن دوره‌های تخصصی: نقشه‌کشی دستی و رایانه‌ای فرش، بافت انواع گلیم، بافت انواع جاجیم، بافت زیلو، چله‌ریزی، چله‌کشی و بافت قالی، پرداخت و سرویس کاری، تبلیغ و بازاریابی فرش، استاندارد بسته‌بندی فرش برای هنرآموز الزامی است.

■ گذراندن دوره‌های ضمن خدمت روش‌های تدریس، بهداشت و ایمنی کارگاه، اخلاق حرفه‌ای و مهارت‌های حرفه‌آموزی نیز ضروری است.

تجربه کاری

■ داشتن حداقل ۴ سال سابقه کار مرتبط یا فارغ‌التحصیل رشته‌های تربیت دبیر فنی الزامی است.

الزامات اجرایی برنامه درسی رشته

۱ آموزش مدیران و هنرآموزان جهت دستیابی به شایستگی‌های حرفه‌ای و تخصصی.

۲ تخصیص منابع مالی لازم جهت فراهم نمودن کارگاه و تجهیزات.

۳ ایجاد کارگاه صنایع دستی براساس استاندارد فضای کارگاه آموزشی «پرداخت و سرویس کاری فرش».

۴ تجهیز کارگاه صنایع دستی متناسب با استاندارد کارگاه آموزشی «پرداخت و سرویس کاری فرش».

۵ مشارکت دیگر بخش‌های وزارت آموزش و پرورش جهت تحقق اهداف رشته صنایع دستی.

۶ وجود نمونه فرش‌های مختلف (انواع گلیم، جاجیم، زیلو و قالی).

۷ حضور یک هنرآموز و یک استادکار به‌ازای هر ۱۶ هنرجو.

ویژگی‌های دانش‌آموزان ورودی به رشته

حداقل سن: ۱۵ سال

میزان تحصیلات: اتمام پایه دهم

وضعیت جسمانی: کاملاً سالم (عدم کوررنگی، دست‌ها کاملاً سالم، پاها کاملاً سالم، عدم حساسیت به مواد شیمیایی، قدرت بدنی کافی، هماهنگی اعضای حرکتی، انعطاف‌پذیری بدن، توانایی دیدن اشیاء در دور و نزدیک)
سایر ویژگی‌ها: استعداد هنری و علاقه به صنایع دستی (فرش) - علوم پایه (ریاضی)

معرفی اجزای بسته آموزشی درس «نصب دار، چله‌ریزی و بافت قالی»

بسته آموزشی به‌طور کلی شامل اجزای زیر است:

کتاب درسی، کتاب همراه هنرجو، نرم‌افزار دانش‌آموز، راهنمای هنرآموز، فیلم راهنمای هنرآموز، کتاب کار، پوستر، کتاب مرجع و معرفی سایت.
در کتاب درسی «نصب دار، چله‌ریزی و بافت قالی» برخی از این اجزا وجود دارند که به ترتیب به شرح جدول صفحه بعد است:

مطالب ارائه شده	جزء بسته
<p>در این جزء آموزش مربوطه به شکل پروژه و کارهای عملی (کار کلاسی) همراه با تصاویر، جداول و اینفوگرافی آورده شده است. در هر مرحله که نیاز دارد و ضروری است به نکات ایمنی و اصول کار اشاره شده است. کار غیر کلاسی، پرسش و تحقیق نیز در جاهایی از کتاب گنجانده شده است.</p> <p>محتوای به شکل درهم تنیده شایستگی‌های فنی و غیرفنی را مورد توجه قرار داده است. براساس اهداف کلی درس پروردگار عالم به عنوان خالق و صانع معرفی شده و موقعیت‌های واقعی زندگی در محتوای طراحی شده است.</p>	<p>کتاب درسی</p>
<p>استانداردها، فرمول‌های محاسباتی، تعداد چله‌ها در مناطق فارسی باف، انواع تکنیک‌های بافت تخت، لول و نیم لول در قالی‌های فارسی باف و ترکی باف، همچنین انواع پایین کشی فرش در این کتاب آمده است. همچنین برای پاسخ به برخی فعالیت‌های پژوهشی و مطالعاتی داخل کتاب درسی کتاب‌های مرجع و سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در فصل‌های مختلف معرفی شده‌اند.</p>	<p>کتاب همراه هنر جو</p>
<p>در این جزء روش تدریس کلی و جلسه به جلسه به همراه تجهیزات، ابزارها و مواد مصرفی مورد نیاز هر جلسه، نکات ایمنی و بهداشتی آورده شده است. همچنین آموزش مربوط به پروژه و کارهای عملی به طور کامل تر آمده است. پاسخ پرسش‌های کتاب، معرفی مشاغل مرتبط با پودمان، معرفی رشته‌های تحصیلی مرتبط با پودمان، منابع علمی مرتبط با پودمان، رویکرد ارزشیابی، روش ارزشیابی و روش نمره‌دهی و شرح فعالیت‌های غیر کلاسی نیز گنجانده شده است. مشکلاتی که هنرآموز در تدریس ممکن است با آن روبه‌رو شود و راه‌حل‌های پیشنهادی آورده شده است. سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در فصل‌های مختلف معرفی شده‌اند.</p>	<p>کتاب راهنمای هنرآموز</p>
<p>این درس ندارد.</p>	<p>کتاب کار</p>
<p>در این جزء همزمان با برگزاری دوره سراسری ویژه کتاب «نصب دار، چله‌ریزی و بافت قالی» فیلم آموزشی مراحل مختلف چله‌دوانی و چله‌ریزی در قالب یک لوح فشرده ویژه هنرآموزان ارائه شده است.</p>	<p>فیلم آموزشی هنرآموز</p>
<p>در این جزء نکات ایمنی، تصاویر اینفوگرافیک مربوط به بخش‌های مختلف کتاب و تصاویر بافت‌های تخت، لول و نیم لول که می‌توان آن را بر دیوار کارگاه نصب کرد، آورده شده است.</p>	<p>پوستر</p>
<p>پژوهشی در فرش ایران، تألیف تورج ژوله، انتشارات یساولی.</p>	<p>کتاب مرجع</p>
<p>در این بخش سایت‌های معتبر بین‌المللی و ملی در صورت نیاز در کتاب همراه هنر جو و راهنمای معلم ذکر شده است.</p>	<p>سایت</p>

معرفی ویژگی‌های درس و واحد یادگیری

عنوان درس پایه دوازدهم	شماره و عنوان پودمان	شماره واحدهای یادگیری	عنوان واحد یادگیری
نصب دار، چله‌ریزی و بافت قالی	۱- نصب دار قالی	۱	نصب دار قالی بافی
	۲- چله دوانی	۲	آماده‌سازی نخ‌های چله
		۳	چله دوانی
	۳- چله‌ریزی	۴	انتقال چله بردار
		۵	انتقال چله بر دستگاه
	۴- بافت قالی	۶	بافت قالی
	۵- پایین‌کشی فرش	۷	پایین‌کشی فرش

کتاب «نصب دار، چله‌ریزی و بافت قالی» دارای پنج فصل و پودمان است که به ترتیب عبارت‌اند از: نصب دار قالی بافی، چله دوانی، چله‌ریزی، بافت قالی و پایین‌کشی فرش.

فصل اول این کتاب درسی با نام «نصب دار قالی بافی» دارای یک واحد یادگیری نصب دار قالی بافی است. در این فصل هنرجویان پس از آشنایی با انواع دارهای قالی بافی مانند عمودی و افقی و انواع آنها کاربرد و ویژگی‌های هر کدام را آموخته و سپس با توجه به نوع و ابعاد قالی مورد نظر چگونگی انتخاب دار مناسب را فرا می‌گیرند. پس از آن به برپایی و نصب دار انتخاب شده و اتصال اجزای آن در محل مناسب می‌پردازند. بنابراین شما هنرآموز گرامی با همکاری کادر آموزشی هنرستان بایستی تعدادی دار قالی بافی از تولیدکنندگان در منطقه تهیه نمایید. برای این کار می‌توانید از اولیای هنرجویانی که شغل پدرانشان در این زمینه است، نیز کمک بگیرید. بهتر است این دارها از ابعاد و اندازه‌های مختلف، مدل‌ها و جنس‌های متفاوتی انتخاب شوند. سپس هنرجویان در قالب گروه‌های دو نفره برای اتصال اجزای دارهایشان به یکدیگر کمک کرده و در جای مناسب نصب کنند. لازم است در تمام مراحل کار شایستگی‌های غیرفنی مانند کار تیمی، مدیریت منابع و مسئولیت‌پذیری را نیز مورد توجه داشته و به موقع به کار گیرند. همچنین رعایت نکات ایمنی در مراحل کار ضروری است.

فصل دوم کتاب به «چله دوانی» اختصاص دارد که در آن دو واحد یادگیری آماده‌سازی نخ‌های چله و چله دوانی آموزش داده می‌شود. برای آماده‌سازی نخ‌های

چله و چله دوانی لازم است هنرجویان در قالب گروه‌های دو نفره کارها را انجام دهند که در آن هماهنگی حرکات افراد در گروه بسیار مهم است. واحد یادگیری چله دوانی با کمک دستگاه کلاف بازکن که دارای انواعی است در کتاب آموزش داده شده است. دقت در انجام صحیح مراحل مختلف چله دوانی از اهمیت بسیاری برخوردار است. زیرا چنانچه اشتباهی در تعداد چله و یا زیر رو شدن آنها در هنگام چله دوانی رخ بدهد نمی‌توان مرحله بعدی یعنی چله‌ریزی را انجام داد و بایستی دوباره کار چله دوانی از ابتدا تکرار شود. پس از چله دوانی بایستی با دقت و حوصله کافی همان‌طور که چله‌ها بر روی دستگاه چله دوان هستند، شمارش و سیه‌بندی شوند. سپس با قرار دادن نخ‌ی دیگر در میان زیر و روی چله‌ها، چله را از دستگاه خارج و به‌صورت دسته‌ای تاب می‌خورند.

علاوه‌بر دقت در فراگیری و انجام شایستگی‌های فنی، رعایت نکات ایمنی و ارگونومی و نیز شایستگی‌های غیر فنی از جمله مدیریت مواد و منابع در فرایند کار ضروری است. البته شما هنرآموز گرامی همه این موارد را در ارزشیابی فرایندی هر جلسه با تعیین شاخص‌های مناسب ارزیابی خواهید کرد.

فصل سوم کتاب «چله‌ریزی» است. در این فصل دو واحد یادگیری انتقال چله بر دار و انتقال چله بر دستگاه وجود دارد. در واحد یادگیری اول پس از کنترل سلامت چله دوانده شده و تناسب آن با دار مورد نظر، هنرجویان با آموزش‌های شما همکار گرامی اقدام به انتقال چله بر روی دار می‌کنند. این کار الزاماً بایستی بر روی دارهای فنک‌دار و یا آنهایی که سر دار متحرک دارند، انجام شود. ترتیب مراحل انتقال چله بر دار بسیار مهم است به‌گونه‌ای که اگر یک مرحله جابه‌جا شود، ساعت‌ها زمان لازم است تا نخ‌های در هم رفته سر جای خود قرار گیرند و گاهی حتی نیاز به چله دوانی مجدد است. در این واحد یادگیری نیز در برخی از مراحل هنرجویان در قالب گروه‌های دو نفره کار را انجام خواهند داد. کشش یکسان چله در سرتاسر عرض دار، یکسان پخش شدن چله در بر روی دار، دوخت صحیح پایین چله‌ها بر میله کمکی دار و گره نخ‌های چله بر سر دار از جمله مراحل است که در این واحد یادگیری، آموزش داده می‌شود.

انتقال چله بر دستگاه، واحد یادگیری دوم این فصل است که در آن هنرجویان با انواع روش‌های چله‌کشی جاجیم آشنا می‌شوند. اولین مرحله کار آماده‌سازی تارهای (چله‌ها) جاجیم است. در این مرحله شناسایی و تشخیص کیفیت و ویژگی‌های نخ‌های مناسب برای چله‌کشی جاجیم ضروری است. از آنجایی که طرح جاجیم هنگام آماده‌سازی تارهای آن مشخص می‌گردد پس در این قسمت هنرجویان بایستی طرح خود را از قبل آماده کرده و یا در ذهن خود داشته باشند. از آنجایی که بافت جاجیم در مناطق مختلف ایران متفاوت بود و برای هر کدام با تغییر تعداد کوجی طرح‌های مختلفی تولید می‌شود لازم است این مسئله به هنگام

آموزش مورد توجه قرار گیرد. شایستگی‌های غیرفنی مانند مدیریت زمان و مواد، نقش در تیم در این بخش از آموزش‌ها همزمان با شایستگی‌های فنی توسط شما همکار گرامی مورد ارزشیابی فرایندی قرار می‌گیرد.

فصل چهارم کتاب به «**بافت قالی**» تعلق دارد. در این فصل هنرجویان می‌آموزند که بافت قالی را براساس نقشه و با تکنیک‌های مختلف لول، نیم لول و تخت و در شیوه‌های فارسی باف و ترکی باف را چگونه و با ابزار مناسب انجام دهند. فرایند انجام هریک با تصاویر در کتاب شرح داده شده است. همچنین چگونگی نقشه خوانی و روش صحیح گره زدن پرزها در شیوه متقارن و نامتقارن با اینفوگراف آموزش داده شده است. همچنین هنرجویان بافت انواع شیرازه، پودگذاری (کلفت و نازک)، روش نشانیدن پودها، پیش‌کشی و قیچی‌کاری نیز در این فصل به شکل عملی فرا می‌گیرند. برای رعایت نکات ایمنی در کار و به‌کارگیری شایستگی‌های غیر فنی از جمله مسئولیت‌پذیری در بخش‌های مختلف کار اندازه‌گیری و کنترل بافت الزامی است.

فصل پنجم «**پایین‌کشی فرش**» نام دارد. یک واحد یادگیری در این فصل وجود دارد که همان پایین‌کشی فرش است. هنرجویان در این فصل انواع پایین‌کشی در مناطق مختلف ایران و براساس دارهای قالی بافی آنها آشنا می‌شوند. سپس پایین‌کشی چرخشی را با ابزار و وسایل مناسب و همزمان با رعایت نکات ایمنی انجام می‌دهند. پایین‌کشی به روش دوخت یکی دیگر از روش‌های پایین‌کشی است که مراحل متعددی دارد. در این روش نیز با کمک ابزار و وسایل مناسب، ابتدا بایستی قالی بافته شده پس از اندازه‌گیری دقیق از روی دار جدا شود. سپس قالی را پایین‌تر با نخ و سوزن به پایین‌دار دوخته و چله را در بالای دار دوباره تنظیم و گره زد. یکی دیگر از روش‌هایی که هنرجویان در این فصل می‌آموزند پایین‌کشی به روش میخ و تخته است. رعایت نکات ایمنی و به‌کارگیری شایستگی‌های غیر فنی در همه مراحل کار برای هنرجویان الزامی است.

نکات مهم در آموزش فصول کتاب

برای نصب دار لازم است چند نوع دار مختلف در کارگاه وجود داشته باشد تا هنرجویان روش نصب هرکدام را با اجزای مربوطه بیاموزند. در صورتی که چنین امکانی در کارگاه وجود نداشت، شما می‌توانید از اولیای هنرجویان که در این زمینه مشغول به کار هستند و یا دسترسی دارند کمک بگیرید و یک روز بازدید از آن محل را داشته باشید.

لازم است داری که برای این درس انتخاب می‌شود از نوع فندک‌دار و یا سردار متحرک باشد.

هنگام چله دوانی هنرجویان در گروه‌های دونفره داشتن فشار دست و هماهنگی حرکات در فرایند کار و تا پایان چله دوانی بسیار مهم است. برای مناطقی که به روش متقارن (ترکی) چله کشی می‌کنند و گره می‌زنند لازم است:

۱ حداقل یک دار مناسب برای چله‌ریزی به روش فارسی وجود داشته باشد تا هنرجویان به شکل عملی آن را بیاموزند.

۲ الزاماً بایستی چله دوانی را نیز در قالب گروه‌های دو نفره انجام دهند.

۳ گره نامتقارن (فارسی) را در روش‌های پودگذاری تخت، لول و نیم لول را بیاموزند.

۴ اما در نهایت پروژه یا کار نهایی براساس تکنیک و روش بافت همان منطقه از آنها خواسته شود.

همکارگرمی تلاش کنید تا قالی هنرجویان در ابعادی باشد که پس از پایان کار بتوانند از آن استفاده بهینه کنند.

هنرجویان را به گونه‌ای هدایت کنید که از نقشه‌ها، رنگ‌ها و طرح‌های بومی منطقه در بافت استفاده کنند.

به هنرجویان توصیه کنید از نخ‌های کاملاً طبیعی در بافت قالی خود استفاده کنند و اهمیت آن را به ایشان گوشزد کنید.

از هنرجویان خواسته شود تا محاسبه تعداد و طول چله را برای چند قالی در ابعاد مختلف و در رَج‌شمارهای مختلف محاسبه کنند و برای مهارت پیدا کردن آنان چند مسئله دیگر مشابه برایشان طراحی کنید.

برای این کار از هنرجویان بخواهید هر یک براساس سفارش فرضی یا سفارش هنرجوی دیگری این محاسبه را انجام دهد.

هنرجویان می‌توانند برای انجام عملیات پایین‌کشی در منطقه خود و در میان بستگان و آشنایان بافنده با روش‌های مختلف منطقه‌ای از نزدیک آشنا شده و نقاط مثبت و منفی آن روش‌ها را در کلاس تحلیل کنند.

ارزشیابی فرایندی و در هر جلسه براساس جدول طراحی شده در این کتاب توسط هنرآموز گرمی انجام شده (که حتماً بایستی ابتدا مراحل فرایند کار و شاخص‌های آن به‌طور کامل درج شود) و بخش مربوط به هنرجو نیز با نظرخواهی از او (خودارزیابی) در قسمت مشخص شده ثبت می‌شود.

جلسات آموزشی

این کتاب شامل ۳۷ جلسه آموزشی (۸ ساعتی) می‌باشد، که ۳۰ جلسه آن مربوط به آموزش دروس، ۲ جلسه مربوط به آزمون میان ترم و آزمون نهایی و ۵ جلسه نیز مربوط به یادآوری، پاسخ پرسش‌ها، حل مسائل و رفع اشکال هر فصل تعیین شده است.